

УДК 378.016:811.111'276.5:61

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Бреус О.Д.

Київський медичний коледж № 3

Досліджено шляхи формування іншомовної професійної комунікативної компетентності та обґрунтовано їх дотримання у процесі викладання англійської мови студентам медичних коледжів. На основі аналізу літературних джерел визначено поняття: «компетентність», «іншомовна комунікативна компетентність», «іншомовна професійна комунікативна компетентність». Проаналізовано особливості формування іншомовної компетентності студентів. Визначено роль фонетичної компетенції під час навчання англійської мови студентів медичних коледжів. Звернена увага на професійний аспект медичної лексики.

Ключові слова: іншомовна професійна комунікативна компетентність, компетенція, студенти медичних коледжів, іноземна мова, заняття з англійської мови, викладач англійської мови.

Постановка проблеми. Освітній процес на сучасному етапі розвитку нашої країни ставить перед викладачем англійської мови медичних коледжів завдання іншомовної підготовки студента, готового спілкуватися англійською мовою в типових ситуаціях, пов'язаних з медициною та медичним обслуговуванням, в межах програмного матеріалу. Це в свою чергу вимагає не лише залучення нових знань, але й формує нові підходи до навчання, змушуючи викладача англійської мови коригувати освітній простір, навчальні програми, педагогічні технології. Здатність студентів медичних коледжів спілкуватися англійською мовою забезпечується формуванням у них іншомовної професійної комунікативної компетентності. Майбутній випускник медичного коледжу повинен володіти англійською мовою на рівні, що дозволяє йому активно і вільно застосовувати її в сфері професійної діяльності. Тому для досягнення позитивного результату дуже важливо, щоб вивчення англійської мови носило не просто поглиблений характер, а набуло професійного статусу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел засвідчив, що проблема формування іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів медичних коледжів у процесі викладання англійської мови є багатоаспектною. Вченими-методистами створено цілу низку методик навчання іноземних мов для немовних вищих навчальних закладів. Проблема формування іншомовних навичок у студентів немовних спеціальностей привертала увагу таких дослідників як: Т. Аванесова, Р. Мільруд, А. Самсонова [4, с. 85]. Однак із розвитком потреб суспільства змінювались акценти практичного викладання іноземних мов, і, як наслідок, нагальною потребою стало формування у студентів саме іншомовної комунікативної компетентності, яку досліджували науковці: А. Астадур'ян, Л. Борозенець, Н. Гавриленко, О. Григоренко, М. Євдокімова, В. Зикова, О. Іскандарова, Е. Комарова, Т. Кускова, Л. Фішкова, Л. Халяпіна, Н. Цатурова [4, с. 87].

Методику формування іншомовної комунікативної компетентності досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені-методисти: І. Берман, В. Бухбіндер, В. Коростильов, С. Шатілов,

В. Гнаткевич [6, с. 36]. Зокрема, О. Петрашук, М. Задорожна – для медичних вищих навчальних закладів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз літератури з'ясував, що проблема формування іншомовної професійної комунікативної компетентності у процесі викладання англійської мови, зокрема студентам медичних коледжів є ще недостатньо розроблена та потребує уваги. Адже, в суспільстві існує соціальне замовлення на фахівців медичної галузі, які б володіли англійською мовою професійно-орієнтованим мовленням.

Мета статті. Головною метою дослідження є визначення та обґрунтування шляхів формування іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів медичних коледжів під час вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури засвідчив, що існують різні визначення таких понять, як: «іншомовна комунікативна компетентність», «іншомовна професійна комунікативна компетентність», «іншомовна професійна компетентність». Зокрема, перш за все зупинимось на понятті «компетентність».

У галузі лінгвістики термін «компетентність» був уведений Н. Хомським [7, с. 79]. Цей термін означав знання системи мови на відміну від володіння нею в реальних ситуаціях спілкування. Поступово в зарубіжній, а пізніше і у вітчизняній методиці з'явився термін комунікативна компетентність, під яким стали розуміти здатність здійснювати спілкування через мову, тобто передавати та обмінюватися думками в різноманітних ситуаціях у процесі взаємодії з іншими учасниками, правильно використовувати систему мовних і мовленнєвих норм та вибирати комунікативну поведінку, адекватну автентичній ситуації спілкування [4, с. 89].

Розкриваючи зміст поняття «іншомовна компетентність», продуктивним, на нашу думку, буде звернутися до характеристики поняття «професійна компетентність», оскільки вважаємо, що іншомовна компетентність тісно пов'язана з професійною компетентністю, більш того, є компонентом, що входить до її структури. Отже, професійна компетентність включає в себе не тільки уявлення про кваліфікацію (професійні навички

як досвід діяльності, вміння й знання), але й як засвоєння соціально-комунікативних та індивідуальних здібностей, які забезпечують самостійність професійної діяльності [6, с. 34].

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти комунікативні мовні компетенції визначаються як такі, що забезпечують людині можливість діяти, застосовуючи специфічні лінгвістичні засоби. Комунікативна мовленнєва компетенція складається з таких компонентів, як лінгвістичні компетенції, соціолінгвістичні компетенції та прагматичні компетенції, і реалізується у виконанні різних видів мовленнєвої діяльності (сприймання, продукція, інтеракція або медіація) [1, с. 154]. Однак, деякі науковці, розуміючи іншомовну компетенцію як результат професійної підготовки студентів та готовності до іншомовної діяльності у різних сферах згідно з пріоритетами особистості, ототожнюють поняття «формування іншомовної комунікативної компетентності студентів» і «професійна компетентність фахівця» (А. Андрієнко, Е. Бібікова, Ю. Солоднікова, О. Кравченко) [6, с. 39].

Інший підхід пропонує Ю. Солоднікова, яка стверджує, що іншомовна комунікативна компетентність є комплексним особистісним ресурсом, що забезпечує можливість ефективної взаємодії у процесі застосування іноземної мови як засобу вирішення професійних завдань. При цьому Ю. Солоднікова відокремлює у структурі професійної підготовки майбутнього фахівця як два окремих компоненти іншомовну комунікативну компетентність та загальну професійну компетентність [4, с. 76].

Якщо говорити про іншомовну професійну комунікативну компетентність студентів медичних коледжів, то вона, на нашу думку, формується шляхом ознайомлення студентів на заняттях з англійської мови з фаховими текстами, спілкування з носіями мови, ознайомлення з останніми науковими досягненнями в медичній галузі науки англійською мовою.

Отже, ми визначаємо іншомовну професійну комунікативну компетентність як здатність встановлювати й підтримувати професійні контакти з людьми іншомовного середовища.

Для ефективної іншомовної комунікації студентам медичних коледжів необхідно набути сукупність знань та вмінь, які забезпечують процес комунікації. З огляду на це, здійснення студентами медичних коледжів професійно-орієнтованої іншомовної діяльності, а також вивчення курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є актуальним та передбачає виконання дій на основі розвитку ряду загальних компетентностей, а також комунікативних мовленнєвих компетентностей.

Іншомовну професійну компетентність студентів медичних коледжів можна також визначити як інтегративне особистісно-професійне утворення особистості, яке реалізується у психологічній та практичній готовності особистості до виконання успішної, продуктивної професійної діяльності в галузі медицини із застосуванням іноземної мови.

У загальному вигляді склад іншомовної професійної компетентності студента можна подати у сукупності таких компонентів, як компетенції

лінгвістичного рівня, компетенції соціолінгвістичного рівня та компетенції прагматичного рівня [3, с. 212].

Отже, беручи до уваги вищезазначене, ми вважаємо, що у формуванні іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів медичних коледжів у процесі викладання англійської мови необхідно враховувати:

а) мовну (лінгвістичну) компетентність, яка передбачає систему знань, умінь і навичок здійснювати іншомовну комунікацію в типових ситуаціях професійної сфери спілкування в галузі медицини; читати і розуміти професійну літературу;

б) соціокультурну компетентність, яка включає фонові знання (сукупність відомостей про особливості функціонування медичної галузі країни, мова якої вивчається);

в) професійну компетентність, яка передбачає вміння та навички знаходження і оперування іншомовною професійно значущою інформацією в галузі медицини, знання фахової медичної та клінічної лексики, вміння читати й виділяти основне зі спеціалізованих текстів.

Входження України в єдиний освітній простір підвищує значущість англійської мови не тільки як академічної дисципліни, але і як засобу оволодіння вузькогалузєвою спеціалізацією, в тому числі в галузі медицини [4].

Методисти та автори сучасних підручників та посібників з англійської мови для студентів медичних коледжів рекомендують навчати усного фахового мовлення через оволодіння фонетичним, лексичним та граматичним мовними рівнями у системі різноаспектних передтекстових та післятекстових комунікативних вправ, побудованих за принципом мовленнєвих ситуацій і спрямованих на удосконалення орфоепічних норм англійської мови, заучування правильної вимови медичної лексики, вивчення активного функціонально-тематичного словника, розуміння тексту на медичну тематику, розвитку вмінь діалогічного спілкування та засвоєння мовного матеріалу, тобто всіх тих навичок, які необхідні сучасному працівнику медичної галузі для участі у міжнародному фаховому діалозі.

Формування фонетичної компетенції у студентів медичних коледжів ми пропонуємо здійснювати завдяки правильній вимові звуків та звукосполучень, реалізації орфоепічних норм у мовленнєвій діяльності, правильному наголошуванню слів, володінні інтонаційними засобами вираження мовлення (тембр, тембр, сила голосу, логічний наголос тощо) [2, с. 18].

Систематична робота щодо покращення вимови медичної лексики здійснюється студентами протягом всього курсу вивчення англійської мови і виконується на основі принципів наступності навчання, оскільки студенти медичних коледжів вивчають ту ж англійську мову, що і в школі, однак характер удосконалення їхньої фонетичної компетенції повинен змінюватися на різних етапах навчання та мати професійну спрямованість.

Робота над вимовою в процесі вивчення англійської мови студентів медичних коледжів має велике значення для вироблення вмінь і навичок усного мовлення, адже можливість іншомовного розуміння пов'язана з адекватністю сприйняття фонетичної сторони мовлення і вдосконалення

навчання іншомовної мовленнєвої діяльності багато в чому визначається успішністю формування вимовних основ цієї діяльності [6, с. 29].

Варто наголосити на специфіці фонетики медичної англійської термінології, лексеми якої мають походження з латинської та грецької мов і активно застосовуються при вивченні клінічних навчальних предметів. Майбутні випускники медичних коледжів часто вживають латинські терміни замість англійських, що пов'язано з етимологією лексем. Наприклад:

Таблиця 1

Лексика з теми: «Male reproductive system»

English	Latin/Greek	Ukrainian
Spermatid duct, vas deferens	ductus deferens spermatic	сім'явиносна протока
seminal vesicle	vesicula seminalis	сім'яний міхурець
male urethra	urethra masculina	чоловічий сечівник
scrotum	scrotum	калітка, мошонка
spermatozoon	spermatozoon	сперматозоїд
semen	semen	сім'я
contraception	contraceptio	запобігання вагітності, вагітноконтрацепція

Джерело: розроблено автором за даними [5]

Також варто на кожному занятті англійської мови у медичних коледжах пропонувати професійно-орієнтований текст, який можна використати для формування фахової комунікації під час занять в аудиторії та у процесі самостійної роботи студентів. Наприклад:

Major Medical Specialty Fields

Allergy and immunology deal with disorders of the immune system, including allergies, autoimmune diseases, and immune deficiencies. Anesthesiology is the study of anesthesia and anesthetics. Anesthesiologists give anesthetics during operations or supervise the administration of these drugs. Cardiology is the diagnosis and treatment of disorders of the heart is the surgical treatment of disorders of the lower digestive tract. Dermatology diagnoses and treats diseases of the skin, nails, and hair. Emergency medicine deals with the immediate recognition and treatment of acute injuries, illnesses, and emotional crises [5, с. 434].

Варто наголосити на необхідності використання словників у процесі навчання англійської мови студентами медичних коледжів, оскільки орфоепічна компетентність є фундаментом усного спілкування, тому використання додаткового джерела знань – словника – має супроводжувати всі етапи роботи над вивченням звучання англомовної медичної лексики [3, с. 128]. За допомогою словника студент-медик отримує інформацію про вимову звуків з транскрипції лексеми. Як правило, варто кожен англомовний текст пропонувати студентам зі сформованим до нього переліком фахових медичних термінів, поданих із транскрипцією, з якими студент ознайомлюється вперше. Для засвоєння фонетичних норм фахової англійської мови варто використовувати фонограми вимови звуків у термінах, аудіозаписи

текстів, окремих розмовних тем і розігрування діалогів [3, с. 126]. Наприклад:

Dialogue: «At the Therapist's»

Patient: I have caught a terrible cold.

Doctor: Have you taken your temperature before your visit to me?

Patient: Yes, I have taken my temperature before I left home. The temperature was normal.

Doctor: How long do you feel this way?

Patient: I am off-colour since Wednesday.

Doctor: Do you have a sore throat or a headache?

Patient: I have both.

Doctor: Did you take anything for your headache yet?

Patient: Only aspirin.

Doctor: And do you cough a lot?

Patient: Yes, I do.

Doctor: Get on that couch please. I will examine you. It is not an ordinary cold. I'm sure you have flu. I give you a prescription which you must take to the pharmacy. If you follow my recommendations you will feel much better in a few days. If you will not feel better, you have to call for me.

Patient: Thank you very much, doctor.

Doctor: Not at all. Good-bye.

Patient: Good-bye [5, с. 431].

На етапі вивчення теми медичного спрямування варто пропонувати нескладні рецептивно-репродуктивні завдання, що розвивають орфоепічну практику та водночас мають комунікативну спрямованість, оскільки одним із видів роботи є не тільки правильно вимовити лексему, але і скласти із нею власне висловлювання.

Висновки і пропозиції. Отже, ефективність формування іншомовної професійної комунікативної компетентності значною мірою залежить від тенденції до професіоналізації викладання англійської мови в медичних коледжах. Однак такий підхід, як свідчать практика, не дозволяє вирішувати задачу формування умінь та навичок, необхідних студентів для здійснення завдань професійного змісту з використанням засобів іноземної мови. Тому формування іншомовної професійної компетентності студентів медичних коледжів має передбачати «накладання» іншомовних навичок на предметний зміст професії під час виконання професійних завдань на заняттях англійської мови. Формування іншомовної професійної комунікативної компетентності буде реалізовано за умови використання підходу, у межах якого викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у навчальному плані підготовки майбутнього випускника медичного коледжу, буде не формально, а змістовно спрямовано на досягнення загальної мети навчання студента у вищому навчальному закладі – формування його професійної компетентності.

Перспективи подальших наукових пошуків у даному напрямку вбачаємо у розробці дидактичної моделі формування іншомовної професійної комунікативної компетентності у студентів вищих медичних навчальних закладів з урахуванням можливостей інформаційних освітніх технологій та застосування інноваційно-комунікаційних технологій.

Список літератури:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Кравчук Л. В. Якісна підготовка навчально-методичного забезпечення іноземної мови / Л. В. Кравчук // Освіта технікумів і коледжів. – 2008. – № 1. – 25 с.
3. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
4. Панасенко Г. О. Особливості професійно орієнтованого навчання іноземних мов студентів у немовних ВНЗ / Г. Панасенко, Т. Акоюн // Рідна школа. – 2010. – № 1. – 121 с.
5. Саблук А. Г. English for medical students / А. Г. Саблук, Л. В. Левандовська. – К.: Медицина. – 2015. – 574 с.
6. Фурсіна Г. А. Формування комунікативної компетенції студентів ВНЗ в процесі мовної підготовки / Г. А. Фурсіна // Актуальні питання вузівської науки: збірник наук. статей. – Самара, 2005. – 53 с.
7. Хомский Н. Язык и мышление / Н. Хомский: перевод с англ. под ред. В. В. Раскина. – М.: Издательство Московского университета. – 1972. – 122 с.

Бреус А.Д.

Киевский медицинский колледж № 3

ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ КОЛЛЕДЖЕЙ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Исследованы пути формирования иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности и обоснованно их соблюдение в процессе преподавания английского языка студентам медицинских колледжей. На основе анализа литературных источников определены понятия: «компетентность», «иноязычная коммуникативная компетентность», «иноязычная профессиональная коммуникативная компетентность». Проанализированы особенности формирования иноязычной компетентности студентов. Определена роль фонетической компетенции при обучении английскому языку студентов медицинских колледжей. Обращено внимание на профессиональный аспект медицинской лексики.

Ключевые слова: иноязычная профессиональная коммуникативная компетентность, компетенция, студенты медицинских колледжей, иностранный язык, занятия по английскому языку, преподаватель английского языка.

Breus O.D.

Kyiv Medical College № 3

WAYS OF FORMING OF FOREIGN PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS OF MEDICAL COLLEGES ARE IN PROCESS OF TEACHING OF ENGLISH

Summary

Ways of formation of foreign-language professional communicative competence are investigated and their compliance in the process of teaching English to students of medical colleges is substantiated. On the basis of the analysis of literary sources, the notion is defined: «competence», «foreign language communication competence», «foreign language professional communication competence». Peculiarities of formation of students' foreign competence are analyzed. The role of phonetic competence during the study of the English language of students of medical colleges has been determined. Pay attention to the professional aspect of medical vocabulary.

Keywords: foreign professional communicative competence, competence, students of medical colleges, foreign language, classes in English, English teacher.